

REMISSYTTRANDE

Ert Dnr: Fö2023/01478

Vårt Dnr: 2023_58

fo.remissvar@regeringskansliet.se

fo.ssk@regeringskansliet.se

IKEM REMISS AV FÖ2023/01478

EN MODELL FÖR SVENSK FÖRSÖRJNINGSDERSKAP - BETÄNKANDE AV UTREDNINGEN OM NATIONELL SAMORDNING AV FÖRSÖRJNINGSDERSKAPEN

IKEM - Innovations- och kemiindustrierna i Sverige har tagit del av betänkandet om en modell för svensk försörjningsberedskap och vi tackar för möjligheten att svara på remissen och bidra med våra synpunkter.

IKEM är bransch- och arbetsgivarorganisation för Sveriges innovations- och kemiföretag, som står för en femtedel av förädlingsvärdet i den svenska industrin. IKEM arbetar för en världsledande och grön industri. Våra 1 250 medlemsföretag står för en femtedel av industrins omsättning, en fjärdedel av Sveriges varuexport och sysselsätter över 70 000 personer. Medlemsföretagen är verksamma inom allt från kemi- och plastindustrin till läkemedelstillverkning och återvinning.

IKEM välkomnar att nuvarande och tidigare regeringar tar frågan om näringslivets behov och möjligheter att bidra till försörjningsberedskapen på allvar.

IKEM ställer sig bakom Svenskt Näringslivs generella remissvar. Vi vill även lyfta fram Teknikföretagens och Säkerhets- och försvarsföretagens (SOFF) remissvar.

Det är positivt att betänkandet:

- tydliggör att staten bär huvudansvaret för försörjningsberedskapen och dess finansiering,
- är tydligt med att företagens försörjningsberedskap främst ska regleras genom avtal,
- poängterar att privata aktörer i stor utsträckning äger, driver och finansierar många av de viktigaste samhällsfunktionerna,
- föreslår att produktions- eller konsumtionsnära omsättningslagring bör eftersträvas i första hand

IKEM vill i sitt remissvar påtala ett antal aspekter och förslag som kompletterar betänkandet och målet att utredningen ska leda till att ändamålsenliga åtgärder vidtas i den omfattning som krävs för att bygga upp en stark försörjningsberedskap.

IKEM vill sammanfattningsvis påtala följande:

- En beredskapsmyndighet för kemikalier bör utses
- Viktigt att säkerställa kemikalieproduktion och -distribution i Sverige
- Naturgas är en viktig råvara för kemiindustrin
- Beredskapslagring bör ske genom omsättningslager med marknadsmässiga villkor
- Omfattande informationsinhämtning från företagen skapar risker

BEREDSKAPSMYNDIGHET FÖR KEMIKALIER

Det saknas en beredskapsmyndighet som hanterar försörjning av kemikalier. Kemiindustrin ligger tidigt i värdekedjan och är en förutsättning för att tillverka vacciner, skyddsutrustning, rent dricksvatten, livsmedel, bränslen och energi. 96 procent av alla varor som produceras är på något sätt beroende av kemi. Svensk beredskapsstrategi utgår från en rad sektorer så som energiförsörjning, vård, livsmedelsförsörjning, dricksvatten, räddningstjänst och transporter. För varje sektor finns beredskapsmyndigheter som ska stärka samarbetet i Sveriges civila försvar och ge de bästa förutsättningarna för att samhället ska fungera även under kriser och krig. Kemikalier är nödvändiga för att alla övriga sektorer ska kunna bedriva verksamhet, ändå så saknas en beredskapsstrategi för produktion av kemikalier.

En beredskapsmyndighet för kemikalieförsörjning bör utses. Det kommer att skapa förutsättningar för ett mycket effektivare arbete med försörjningsanalyser för beredskapssektorerna Energiförsörjning, Hälsa, vård och omsorg, Livsmedelsförsörjning och dricksvatten samt Transporter.

En beredskapsmyndighet bör ha ett uppdrag att genomföra och delta i konsekvensanalyser av utredningar och lagstiftning som kan påverka kemikalieproduktion och kemikalieanvändning i Sverige. Idag utreds inte samhällseffekterna av exempelvis förändrade kemikalierregler på ett tillräckligt tidigt stadium, vilket kan leda till att produktion av viktiga insatsvaror försvinner från Sverige och EU, vilket minskar förutsättningarna för försörjningsberedskapen.

Kemikalieinspektionen är idag ingen beredskapsmyndighet men har stor kompetens och kunskap om kemikaliers flöden och användning i samhället.

SÄKERSTÄLLA KEMIKALIEPRODUKTION OCH -DISTRIBUTION I SVERIGE

Att säkerställa kemikalieproduktion och kemikaliedistribution i normalläge är det enskilt bästa sättet för att trygga svensk beredskap inför en kris. Genom stärkt kemikalieförsörjning i fredstid ser vi också till att övriga branscher får de insatsvaror de behöver för att bidra till Sveriges stabilitet och välbefinnande. De beslut som måste fattas redan nu är alltså beslut som är avgörande för en stabil industri i normalläge.

Försörjningsberedskap ska sättas in i ett bredare perspektiv sett till allt från näringslivsklimatet till förhållningarna som företagen har i Sverige. Livskraftiga företag som vill investera och stanna i Sverige är en förutsättning för att kunna skapa en god försörjningsberedskap. Konkurrensen från andra länder är hård och goda marknadsförutsättningar är viktigt för att företag ska vilja verka i, investera i och etablera sig i Sverige. En orimlig förväntan och kravställning på företagens åtaganden kan få avsevärd negativ inverkan på Sveriges attraktivitet som verksamhetsland och företagens vilja till investeringar i befintlig eller ny verksamhet i Sverige. Företagsklimatet är viktigt ur många synvinklar såsom elförsörjning, statliga FoU-investeringar, skattetryck och kostnadsdrivande lagkrav etc., vilket är viktigt att beakta då förslag som berör företag läggs fram. Den exportinriktade tillverkande industrin är också, genom sin export mycket viktig för nationens samlade inkomster och det är viktigt att exporten kan upprätthållas i en kris- och/eller krigssituation, så långt det är möjligt.

Slutligen behövs även kontrakt med grannländer och alliansländer för att säkerställa distributionsvägar för de kemikalier som inte produceras i Sverige.

NATURGAS ÄR EN VIKTIG RÅVARA FÖR KEMIINDUSTRIN

Betänkandet om en modell för svensk försörjningsberedskap skriver att vi i Sverige är mindre beroende av naturgas som energikälla än andra länder. Det noteras att gasen är viktig för vissa tillverkningsbranscher men här vill IKEM särskilt påtala att Innovations- och kemiindustrin, och i förlängningen hela samhället, är beroende av gasen. Naturgas är en förutsättning för produktionen av kemikalier som är nödvändiga i samhällsviktiga verksamheter, bland annat livsmedelsförsörjning, läkemedelsförsörjning och rening av dricksvatten.

Sverige har sedan drygt ett år tillbaka en förhöjd krisnivå för vår naturgasförsörjning redan i fredstid. Risken för gasbrist i kris eller krig är överhängande. Behovet av en LNG-terminal med anslutningspunkt till det västsvenska gasnätet är något som särskilt bör övervägas. En LNG-terminal, som ett produktionsnära omsättningslager, ger en mycket bättre förutsättning till beredskapslager än nuvarande gaslager i gasnätet.

BEREDSKAPSLAGRING BÖR SKE GENOM OMSÄTTNINGSLAGER MED MARKNADSMÄSSIGA VILLKOR

Om beredskapslager ska upprättas, bör dessa utgöras av omsättningslager som hanteras av marknadens aktörer och där staten står för samtliga kostnader, som uppkommer för att nå den nivå som staten efterfrågar. Ersättning till de företag som anmodas lagerhålla varor m.m. för beredskapsskäl, är en förutsättning för att genomföra detta. Om företagen själva förväntas bära stora kostnader, så riskeras konkurrenskraft och att samhällsviktiga produkter som exempelvis kemikalier och läkemedel försvinner från den svenska marknaden.

I utredningen föreslås att MSB ska upprätta och upprätthålla statliga beredskapslager för lagring av försörjningsviktiga varor som inte omfattas av någon annan myndighets ansvarsområde, inom ramen för försörjning med övriga varor och tjänster. Beredskapslager i statlig regi bör endast etableras som en sista utväg och i mycket tydligt avgränsade sektorer och eller varugrupper. Lagerhållningslösningar som på något sätt påverkar marknaden och konkurrensen bör undvikas.

OMFATTANDE INFORMATIONSIHÄMTNING FRÅN FÖRETAGEN SKAPAR RISKER

Enligt utredningen ska försörjningsberedskapen utvecklas genom stor informationsinhämtning och analysarbete. Det förslag på upplägg som utredningen lagt fram är komplext och innebär att stora mängder information ska flöda mellan aktörer i systemet. Utredningen beskriver dock inte detaljeringsgraden på den information som begärs in, inte heller nivå, syfte eller tidsperspektiv för informationen i de olika delarna av informationsflödet.

Potentiellt stor arbetsbörda för i Sverige verksamma företag

Det finns en stor risk att arbetsbördan blir omfattande för de företag som involveras i försörjningsanalyser. Analysarbetet riskerar att innebära att en mängd olika offentliga aktörer kontaktar företagen och ber om information under arbetet, vilket kommer att leda till otydligheter och en börda för de företag som kontaktas. Dessutom finns risk för felaktiga bedömningar, då likartad information samlas in från samma företag av olika parter. Vi ser en risk att stora mängder information begärs in, till liten nytta. Vi förordar ett nationellt perspektiv på det arbete som ska göras, t.ex. insamling av information, avtal, etc. för att undvika regional eller lokal diversitet.

Sekretess måste säkerställas

Utredningen pekar på att ett omfattande analysarbete behöver göras av myndigheter i respektive sektor. I betänkandet framgår att myndigheter kommer att behöva samla in uppgifter från näringsidkare om deras ekonomiska verksamhet, t.ex. uppgifter om tillverkning, prissättning, beroenden av andra leverantörer, leveranser eller olika typer av tekniska lösningar som företagen använder sig av i sin verksamhet. Dessa uppgifter kommer att utgöra företagshemligheter och vara av betydelse för näringsidkarens affärsförhållanden och konkurrensen på marknaden. Uppgifterna kan även vara marknadspåverkande. Många svenska företag exporterar till andra länder, där produkter och tjänster, inte bara från försvarsindustrin, är en viktig del i andra länders "security of supply", dvs. en viktig del i ett nät av säkerhetspolitiskt viktiga åtaganden. Information om ett svenskt företags förmåga och planering kan alltså vara av stor vikt för en annan nation. Den måste således hanteras inte

bara av svenska konkurrensskäl. Detta kan röra allt från råvaror, medicinteknik, energi, fordon, verktyg, maskiner, infrastruktur osv.

Utredningen för ett resonemang om att dessa uppgifter omfattas av sekretess, vilket innebär att om lagarna och förordningarna som reglerar sekretess förstås och följs så kommer alla inblandade myndigheter att kunna hantera sekretessen med stöd i lagen och uppgifterna kommer inte att hamna i orätta händer. Däremot förs inget resonemang om risken för att lagarna och förordningarna inte följs och konsekvenserna därav. Efter som det inte tydligt, och ej heller fastställt, exakt vilken typ av information som ska och får samlas in finns det risk att information läcker ur systemet där flera myndigheter i flera led är inblandade, med begränsad kompetens inom varandras verksamhetsområde och begränsad kompetens om vad som är skyddsvärd information för företagen. Det finns även risk att företagshemlig information, samlas in och av okunskap läcks till obehöriga, i värsta fall till aktörer som begränsar näringsidkarens konkurrenskraft.

IT-säkerhetsaspekten är ytterligare ett perspektiv. Ju mer detaljerad information desto högre krav på IT-säkerheten. Betänkandet saknar en konsekvens- och riskanalys kopplat till detta viktiga område, vilket är en brist.

INNOVATIONS- OCH KEMIINDUSTRIERNA I SVERIGE

Ulf Bergstrand
Ansvarig för anläggningssäkerhet